సీత చూసిన చూపు

అపరాహ్ణ సమయం దాటింది. వెంకమ్మ వంటింట్లో సతమతమవుతున్న సమయంలోనే, పక్కింటి గంగారత్నం వంటింటి గుమ్మందగ్గర నిలబడి ఏమి వూదిందో గాని వార్పుకు వచ్చిన అన్నం సంగతికూడా ఆలోచించకుండా, ఆమె సావిట్లోకి పోయి అరుగుమీద దస్తావేజులు రాస్తూన్న భర్త కుటుంబయ్య నుద్దేశించి:

"విన్నారా! ఒకమారు రండి" అంది. కుటుంబయ్యకు యీ కేకలో ఆజ్ఞ స్ఫురించింది గావల్ను, కళ్లజోడు చాపమీద పెట్టి అదరాబాదరా లోపలికి పోయాడు.

"ఏమిటే గొడవ. అవతల పెద్దమనుష్యులు నుంచున్నారు" అన్నాడు విసుగుతో. వెంకమ్మగారి నోరు వస్తుతహా చెడ్డదని గ్రామంలో ఒక వాక్యం వుంది. ఆమె ఒక్కసారి విదిలించుకొని "చావనీండి. అవతల కొంపలుపోతున్నాయి. సీతికి పెళ్లిచూపులట" అంది. కుటుంబయ్య ఆ మాటలోని భావం పూర్తిగా గ్రహించలేకపోయాడు.

"ఇహ నేం మనకి వొరిగింది. పప్పుకూడు దొరుకుతుందన్న మాట. ఈ కబురుకోసమేనా పొలికేకలు పెట్టావు" అంటూనే వెనక్కి తిరిగాడు.

"అంతే మన ప్రయోజకత్వం. వాళ్ళు వూరేసుకుంటే నీ కూతుర్ని తీసికెళ్ళి సీతి వళ్లో దించెయ్. ఛీ! సిగ్గుంటేగా మానాభిమానాలు లేని జన్మలకి."

కుటుంబయ్య యిక కదల్లేకపోయాడు. సంగతి అతనికి పూర్తిగా తెలిసింది.

"అయితే ఏం చెయ్యమంటావు? చూడలేకపోతే కృష్ణలో దిగు" అన్నాడు సగం బిక్కుబిక్కు మంటూనే.

వెంకమ్మ తెగేదాకా లాగే స్వభావం గలది. ఈ అవకాశం ఎంతమాత్రం చెయ్యిజార నివ్వకూడదనుకొంది. పైకొచ్చే ఆగ్రహాన్ని అదిమిపట్టి సాధ్యమైనంత మృదువుగానే అంది.

"మీరు పోయి ఆ విషయమేమిటో తెల్సుకు రండి."

కుటుంబయ్య వ్యవహారాల్లో అందెవేసిన చెయ్యి. ఇంతకంటె విడమర్చి అతగాడికి చెప్పనక్కర్లేదు కూడాను అదీగాక, తన

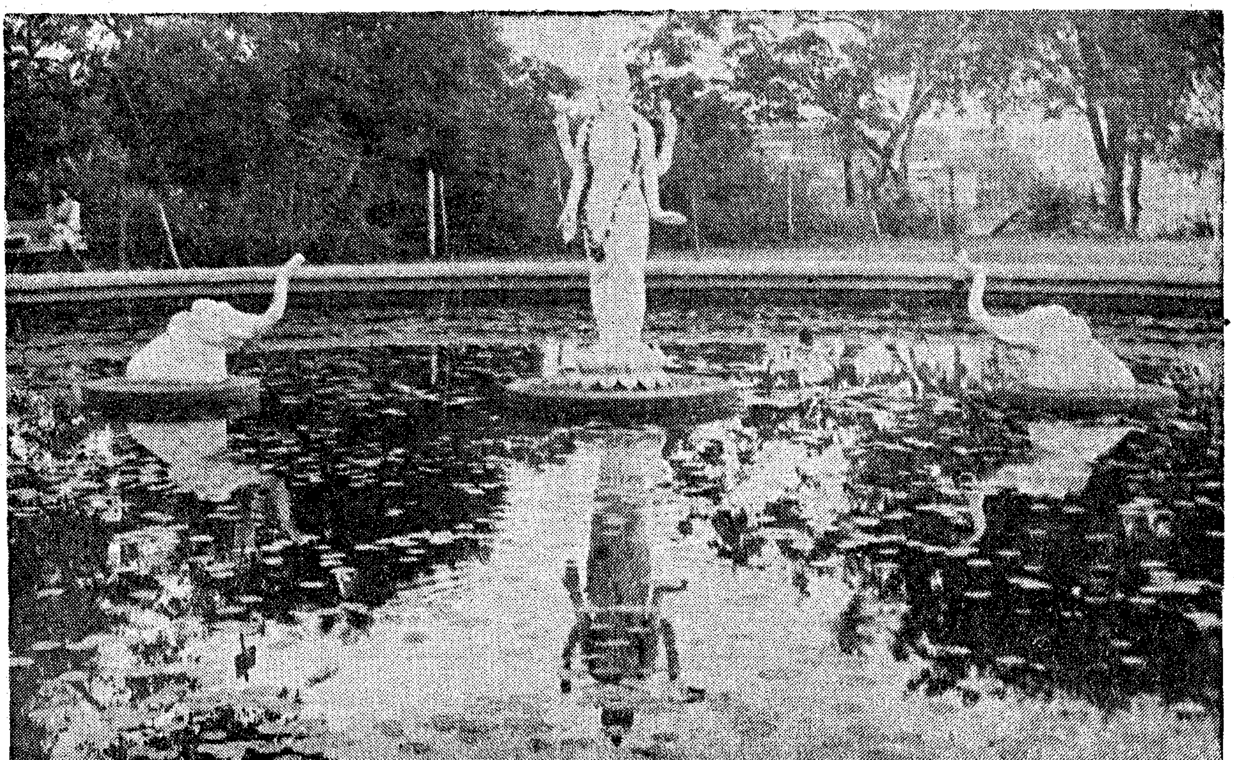

లక్ష్మీం క్షీరసముద్ర రాజతనయాం శ్రీరంగ ధామేశ్వరీం

ఫొటో: వి. జె. సుందర్—బొంబాయి.

★ సీత చూసిన చూపు ★

కూతురు లక్ష్మి, తమ్ముడి కూతురు సీతకంటె రెండేళ్లు పెద్దది. ఈ పరిస్థితులలో సీతా కల్యాణం తన అసమర్థతమీద ఎంత దెబ్బ తీస్తుందో, లక్ష్మి భవితవ్యాన్ని ఎలా మార్చేస్తుందో అతను భార్యకన్న ఎక్కువగానే గుర్తించాడు. అందుకనే కండువా పైన వేసుకొని చరచరా వాకిట్లోకి నడిచాడు.

"అర్జంటుపని ఒకటుంది - సాయంత్రం రావయ్యా రెడ్డెమ్మా" అంటూనే పోయి అల్లంత దూరంలో వున్న నిద్రగన్నేరు చెట్టుకింద చతికిలపడ్డాడు.

కుటుంబయ్య తండ్రి పోయి పదిహేనేళ్లయింది. అన్నా తమ్ముడూ భోజవిషయంలో మనస్పర్థలు కలిగి మద్రాసు వెళ్ళి రావలసిన అవసరం కలిగింది. ఆ తరువాత పదేళ్ళవరకూ ఆ రెండు కుటుంబాలూ ఒకరి గడప ఒకరు తొక్కలేదు. దరిమిలా కుటుంబయ్య తల్లిపోవటంతో మళ్ళీ రాకపోకలు సాగినయ్. అయినా యిప్పుడు తమ్ముడింటికి పోవటం కొర్యకూరుడి లక్షణం కాదనుకున్నాడు.

ఇంతలో మునసబు వీరారెడ్డి అటు రానే వచ్చాడు. కుటుంబయ్య ఆ సమయంలో అక్కడ కూర్చోటం అతనికి వింతగానే కనపడ్డది.

"ఏవయ్యోయ్. అలిగి కూకుండావల్లే వుందే! తమ్మయ్య కబురంపలా" అన్నాడు నోట్లో చుట్టతీసి. కుటుంబయ్య అడ్డంగా తలూపి "నేను కాబట్టి యింకా పట్టుకు ఏడుస్తున్నాను. వాడికేం ఏనాడో తెంచుకున్నాడు" అన్నాడు.

వీరారెడ్డికి సంగతి అర్థమైంది. ఆ కాస్తకీ తన తెలివితేటలు జతపరచి—

"అహా! అల్లా అనమాకు. ఇంట్లో పెళ్లీడు వచ్చిన పిల్లుండగా చిన్నబుచ్చుకొంటావని వూరుకొన్నాడు. అంతేగాని మంచోడేలే" అంటూనే మళ్లీ అందుకొని.

"ఇంతకీ నీ పప్పన్నాలు ఎప్పుడయ్యా" ఒకమారు పకిలించి, మీసం తిప్పుకుంటూ సాగిపోయాడు.

"విధవలు - యిట్టే పసిగడతారు" అనుకున్నాడు కుటుంబయ్య. వీరారెడ్డి కనపడ్డ నలుగురితోనూ కుటుంబయ్య నిస్సంగత్వాన్ని చెప్పి యింత ఎండఎక్కిన తరువాత, పెళ్లివారు వచ్చేదారిలో అతను కూర్చోటానికి హేతువేమిటో అతి చాకచక్యంగా వ్యాఖ్యానించాడు కూడా.

"విధవలు - యిట్టే పసిగడతారు" అనుకుంటూనే కుటుంబయ్య లేచి నిలబడ్డాడు. కండువాతీసి, తుప్పున వుమ్మేస్తూనే దులిపి పైన వేసుకున్నాడు. ఒక్కక్షణం అక్కడ ఆగి యిటూ అటూ చూసి వెనక్కి తిరిగి అర మైలు దూరంలోవున్న కారు స్టాండుకేసి నడిచిపోయాడు.

చూపులకి వచ్చిన ముగ్గురూ, అంటే పెళ్లికొడుకుతో చేర్చి, కారుస్టాండుకు చేరుకొనేటప్పటికి యింకో అరగంట అయింది. తమ్మయ్యగాని మరెవరుగానీ, వీరిని సాగనంపటానికి, యింతదూరం ఎండలో రారని కుటుంబయ్య వేసిన అంచనా తప్పలేదు.

ఇంకా కారు షెడ్డులోంచి రాలేదు. ఆ ముగ్గురూ సోడాషాపు దగ్గిర బల్లమీద కూర్చున్నారు. పెళ్ళికొడుకు "పత్రిక" తిరగేస్తున్నాడు.

"పిల్లవాడు బాగానే వున్నాడు" అనుకున్నాడు కుటుంబయ్య. "సీతి మొగుడు అందగాడే" అనే మరోమాట చెవుల్లో మారుమ్రోగింది.

మెల్లిగా వారి ప్రక్కకుచేరి "ఏవూరండీ తమది" అన్నాడు. అందులో కళ్లజోడు పెట్టుకున్నాయన జవాబిచ్చాడు. "గుడివాడ - మీదీ?"

"ఈవూరే, బంధువులింటికి వచ్చారా."

"ఒకమాదిరి - కాబోయే బంధువులు అదే శివరామయ్యగారింటికి."

"ఒహో పెళ్ళిచూపులా - కట్నం ఏమాత్రం."

"ఇరవైఆరూ, లాంఛనాలూ. మీది ఈ వూరే అన్నారు గదూ; వారి వంశమర్యాదలూ అవీ" చెప్పమన్నట్టుగా చూశాడు. కుటుంబయ్య పెదవి విరచి చప్పరించాడు. ఆపైన నిరాశగా ఆకాశంలోకి చూస్తూ "వంశమర్యాదలకేం - దొడ్డవే. పిల్ల తాత గొప్ప కర్మిష్ఠి" అని వూరుకున్నాడు.

"తమ అంతర్యం గ్రహించలేదు. ఏదో అనుమానిస్తున్నారల్లే వుంది. పిల్ల సంగతో-" పెళ్ళికొడుకు ఒకమారు తలెత్తి కుటుంబయ్యవంక చూచి తల దించుకున్నాడు. చూడగా పిల్ల నచ్చలేదనీ, వత్తిడి వల్ల లొంగాడనీ అనుకున్నాడు కుటుంబయ్య.

"ఒకచాయ మీ అబ్బాయే ఎక్కువ" పెళ్ళికొడుకువేపు చూస్తూ అన్నాడు.

"అది సరే - మేము చూసిన సంగతేగా."

"ఇహనేం - ఇక అన్నివిషయాల్లోనూ దివ్యంగా వుంటుంది. కానీ-"

"కానీ—" ముగ్గురూ శ్రద్ధగా చూశారు కుటుంబయ్య వంక.

"మరేం లేదు - చాలా అర్భకురాలు - ఈమధ్యే కాలవగట్టుకుపోయి పడిపోయిందన్నారు! వాటికేం లెండి పెళ్లవగానే అవే పోతయ్." చాలా సాదాగా అన్నాడు కుటుంబయ్య.

"చెప్పారూ! అంటే మూర్ఛలన్నమాటే" రెండో ఆయన తొందరగా అడిగాడు.

"మూర్ఛలా! మరి అదేమో. పిల్ల అర్భకురాలూ అంటాను."

మెల్లిగా లేచి శలవు తీసుకొని పోతూనే దారిలో వెంకటేశ్వర్లుని కేకేసి కారు స్టాండువేపు పరిగత్తించాడు.

* * *

"దూశారా! వినుకుంటున్నారో అంతానూ" రవణమ్మ భర్తతో అంది.

"అనుకోనీ. లోకులు కాకులు - ఆ వీరారెడ్డి చెప్పేదాంట్లో ముప్పాతిక అబద్ధాలే"

"ఇదేం సత్తెకాలపు మనుషులండీ! లక్ష్మికి లగ్గాలు పెట్టుకుంటున్నారు, వూళ్లో అయితే వుమ్మేస్తారని బావమరిది యింట్లో చేస్తారుట పెళ్ళి. ఇటు మనకో జవాబు రాకపోయే. ఇంకేం కావాలండీ నిదర్శనాలూ" నిలవదీసి అడిగింది ఆమె.

శివరామయ్య తలపట్టుకొని మెల్లిగా అన్నాడు.

"ఇంత భరవాసా యిచ్చారే - ఏం వొచ్చింది యింతలో."

ఇంతలో అటువచ్చింది సీత. దాన్ని చూడగానే కౌగలించుకొని ఆవురుమన్నది తల్లి.

శివరామయ్యకు వాస్తవంగా బుఱ్ఱ తిరిగింది. ఆ విసురులో పోయి అన్నగారిమీద పడవలసిందేగాని - నిద్రగన్నేరు చెట్టుదాకా పోయి ఏమాలోచించుకున్నాడో ఏమోగాని వెనక్కి తిరిగి వీరారెడ్డి అరుగుమీదికిపోయి కూర్చున్నాడు.

ఈతంతు జరిగిన వారంరోజులికి కుటుంబయ్య శుభలేఖయిచ్చి పిలవనూ పిలిచాడు. శివరామయ్య ఏమీ అనకుండానే ఆహ్వానాన్ని స్వీకరించాడు. రవణమ్మ నసేమీ రానంది. శివరామయ్య ముందు కొప్పడ్డా తరువాత తనవల్లగాక "ఇక్కడే తగులడు - నలుగురూ వుమ్మేస్తారు" అన్నాడు.

"నావల్లగాదు ఆ దిక్కుమాలిన పెళ్ళి చూట్టం - వురేసుకు చావనన్నా చస్తాగాని. అంత ఆప్యాయం తగలబడితే మీరు పోయి సంతోషించండి."

ఒకనాడు మహాశివుడు కాలకూటాన్ని దిగమ్రింగటం చరిత్రలో ఒక అపూర్వ ఘట్టమే. ఇంత అవమానాన్నీ శివరామయ్య జీర్ణించుకొని పెళ్ళికి వెళ్లాలని ఎల్లా తీర్మానించుకున్నాడో తెలుసుకోటం కష్టమే. ఈ విషయంలో శివరామయ్యకు యింతకంటె విశిష్టమైన స్థానమే దొరకాల్సింది.

"ఆ పెద్దమనిషి - నా మొహం చూస్తూనే యీ పెళ్ళి విందులు సంతోషంగా ఎల్లా అనుభవిస్తాడో చూస్తాను. కుటుంబయ్య తన ఎదుటే కూతురు కన్యాదానం మనశ్శాంతితో ఎలా చేస్తాడో చూస్తాను. నేనక్కడ మాట్లాడకుండా కూర్చోటమే వాళ్ళ సంతోషాన్నీ, మనశ్శాంతినీ కలుషితం చేయగలిగినప్పుడు నాకు యిప్పుడు జరిగిన అవమానం కేవలం అమృతతుల్యమే. అందుకుగాను సీతనుకూడా తీసుకుపోవాలె." ఇది శివరామయ్య నిర్ణయం. శిక్షాస్మృతులు అనేకవిధాలు. శివరామయ్య తనూ కూతురూ పెళ్లికి వెళ్లటంవల్ల అటు వుభయపక్షాలకీ ఒకవిధంగా మానసిక శిక్షే అని ఒకకొత్త 'పీనల్ లా' నిర్మించుకొని తన భార్యకొదన్నా సీతను తీసుకొని పెళ్ళికి బందరు వెళ్ళాడు. అనాడే రవణమ్మ వాకిట వుందని వూరంతా అనుకున్నారు.

*   *   *

పెళ్ళివారెవరూ శివరామయ్య వచ్చినందుకు సంతోషించలేదు. పైగా సీత సరాసరిపోయి లక్ష్మినే అంటిపెట్టుకొనివుండటం వెంకమ్మకు మరీ కారం రాచుకున్నట్లయింది. అన్యాపదేశంగా నాలుగయిదుసార్లు చీదరించుకుంది కూడాను. కుటుంబయ్య ప్రపంచానికి దడిసి తమ్ముడికికూడా పసుపు కుంకుమ లిస్తానన్నాడుగాని డబ్బుపెత్తనమంతా బావమరిదిచేతులోనే వుంది. సీత వింటూండగానే వెంకమ్మ తనవాళ్లతో పెళ్ళికొడుకునుగురించి ఎంతో ఘనంగా చెప్పుకుంటోంది. అతగాడు బి. ఎ. ఫష్టున పాసయాడుట. ఆరుఎకరాలభూమి, పెద్ద లోగిలీ అదీనూ - శెలవలు అవగానే అతను డాక్టరీ కెడతాడుట.

"లక్ష్మి అదృష్టమే, అదృష్టం. అది అందరికీ రాదేవ్ కొంతమ్మపిన్నీ. దేనికైనా పెట్టిపుట్టాలె. అదృష్టంకొద్దీ బిడ్డ నోముకొద్దీ పురుషుడూను - పాడు మొహాలకేం అనేకముంటును" అన్న మాటలు సీతా వింది. "రవణమ్మదే అక్కా" అని ఎవరో అమ్మలక్కలు అడగనూ అడిగారు.

"ఏవోనమ్మా, ఒక్కగానొక్క కూతురు. ఇంతకార్యం చేసుకుంటుంటే ఎక్కడున్నా పదిరోజులుముందేవచ్చి ఆసరా అవుతారు. ఆవిడగారు వాకిటుందిట. వీరేమో మగ పెళ్ళివారులా యివాళే దిగారు. అయినా కొంతా - వుంటారుసుమా, లోకంలో వోర్వలేనివాళ్ళు కూడాను" అని బుగ్గలు నొక్కుకోటుంకూడా సీత చూసింది. చాటుగా తండ్రితో చెప్పింది. అతను ఎక్కువగా మాట్లాడక "ఈ ఒక్కరోజు సహించుతల్లీ - డబ్బుకు గడ్డితిన్నాడు ముండాకొడుకు" అన్నాడు.

కన్యాదానం జరిగిపోయింది. ఒకపక్క తెర పట్టుకున్నది శివరామయ్యే. పెళ్ళికొడుకు తలెత్తి లక్ష్మివంక చూశాడు. ఆతరువాత అతని దృష్టి ఒక వలయాకృతిగా తిరిగి సీతమీద పడగానే ఒక్కక్షణం ఆగి యిష్టంలేకపోయినా వెనక్కి తిరిగాయి. సీత తనవంకే చూస్తోంది. ఆ చూపులు అతని హృదయంలోకి చొచ్చుకుపోయి దేనినో వెదుకుతున్నయ్.

"సీత ఎంత అందంగావుందీ" క్షణికమైన ఒక వూహ మనసులో మెరిసింది. "అప్పటి కన్నా - ఒక్క నెలలోనే ఎంత మారింది." ఒక సందేహమనే మబ్బుతునక తన కళ్ళ ముందుగా పరుగెత్తింది. "లక్ష్మికన్నా." ఒకసారి కళ్ళెత్తి లక్ష్మిని చూశాడు. ఆరోజున ఎందుకనో అతనికి లక్ష్మికన్నా రెండేళ్లు చిన్నదయిన సీతే ఆకర్షణీయంగా కనపడింది. ఆమె కళ్లల్లోని చిలిపితనం, తన్నేదో కానిస్తున్నట్లుగా వుంది. లక్ష్మి చూపులు నునుసిగ్గుతో వంగిపోతున్నాయి. వాటిల్లో కాంతి వుందిగాని - సీత చూపుల్లోని విద్యుత్ప్రవాహాలు లేవు. ప్రేమ వుందిగాని - ఆకర్షణ తగ్గింది. రెండో వారి చూపులో లాలసత్వమూ ఆకర్షణా రెండూ వున్నయి.

మంగళహారతి పాడటం సీతవంతుకు వచ్చింది. ఆమె జార్జెట్ చీర మడతల్ని సరిచేసుకుంటూ యిద్దరికీ మధ్య నిలబడింది. "సంధ్యా సమయం - యమునా తీరం" అని ఆమె మనోహరంగా పాడుతూ అతనివంక కళ్ళ అంచుల్లోనుంచి చూస్తూ ఒలికించిన దరహాసం అతని హృదయాన్ని ఒక్కసారి వూపి మరో రాజ్యంలోకి లాక్కుపోయింది. శరీరమంతా చల్లబడిపోయింది. అట్టి అనుభూతి అతనికి తలంబ్రాలు పోసుకునేటప్పుడు కూడా కలగలేదు. ఆ చిరునవ్వు యమునాతీరంనుండి; శరద్రాత్రి వెన్నెలతో కలసివచ్చే మలయమారుతంలా అనిపించింది. అతను అప్పుడు మోహనమురళీ రాగంలో మునిగిన గోపాలుడే అయ్యాడు. దంపతులిద్దరూ పీటమీదనుంచి లేచారు బ్రహ్మముళ్లతో.

పెళ్ళిపందిరి అంతా గొల్లుమన్నది. ఆ కోలాహలంలో శివరామయ్య పరుగెత్తుకుపోయి పెళ్ళికూతురు లక్ష్మిని అతి కష్టంమీద నిలబెట్టాడు. పెళ్ళికొడుకు నోటినుంచి నురగలు వస్తున్నాయి. కాళ్లూ చేతులూ భీకరంగా కొట్టుకొంటూ గట్టిగా అరుస్తున్నాడు. బిందెలతో నీళ్ళు గుమ్మరిస్తూనే వున్నారు. అతని కింకా స్పృహ రాలేదు.

"అయ్యో! బతకడేమోనే ఖర్మం" 14 ఏళ్ళ పిల్ల అంటోంది

"ఛా! అరవబోకే నీ దుంపతెగా" అదమాయించింది 40 ఏళ్ళ ముత్తయిదువ. పెళ్ళికుమారుడికి మూర్ఛలని అందరూ గగ్గోలుపడుతున్నారు. నాలుగేళ్ళ క్రితం దాకా మూర్ఛలు వున్నమాట నిజమేగాని, యీ లోగా అవి రాకపోవటంవల్ల తగ్గిపోయా యనుకున్నామనీ, అప్పటికి మళ్ళీ యిదేరావటమనీ, అందుకు ఏవైనా బలమైన కారణాలు వుండాలనీ పెళ్ళికొడుకు పినతండ్రి సర్ది చెప్తున్నాడు.

కుటుంబయ్యకు దిమ్మతిరిగింది. ఆగ్రహంతో వియ్యంకుడిమీద విరుచుకు పడ్డాడు.

"మూర్ఛలవాడిని తగిలించి - నాకూతురు గొంతుక కోస్తావా! ముండాకొడకా, నీకు లేరా కూతుళ్ళు" అని అరిచాడు. వియ్యంకుడు మెత్తనివాడే గాని యీ నరసింహావతారాన్ని చూచి అతనూ వళ్లు మరిచాడు.

"మాటలు మిగిలితే తన్నులు తినగలవు. మూర్ఛలు రోజూ రావు. ఇదేదో విచిత్రం జరిగింది. అదీకాక తమ్ముడి కూతురి పెళ్లికే నీళ్ళతోడినవాడివి నువ్వా ప్రయోజకుడివేనా" అన్నాడు.

"మూర్ఛలని చెప్పాడుట దుర్మార్గుడు" అన్నదో వితంతువు.

ఈ తంతు అంతా చూస్తున్న పెళ్ళికొడుకు పినతండ్రి అందుకొని—

"ఆగ్రహమెందుకు బావగారూ! వాటికేం లెండి, పెళ్ళవగానే అవీ కమ్మకుపోతాయ్." అన్నాడు వెనకటిమాటలు గుర్తుకు తెస్తూ. కుటుంబయ్య మరి నిలవలేదు. సరాసరి లోపలికి పరుగెత్తాడు యీ దిక్కుమాలిన సంబంధాన్ని తిట్టుకుంటూ. వెంకమ్మ చేతులు తిప్పుకుంటూ అరిచింది. "బాడకావ్ సంబంధం చేసి పిల్లగొంతుకోశావ్" అంది.

"పాకీముండా - యీ దిక్కుమాలిన బుద్ధి నీకే పుట్టింది. లేకుంటే—" ఆగిపోయాడు ఏం జరిగేదో వూహించుకుంటూ. వెంకమ్మ కూలబడిపోయింది. నిరభ్యంతరంగా తల బాదుకుంటూనే అంది. "నా కూతురు గీత యిల్లా రాసివుంటే—యీ సంబంధం సీతకెల్లా అవుతుంది." చాలాసేపయినతరువాత వరుడు లేచి తన విడిది చేరినతరువాత తన అంతరంగిక మిత్రుడితో గావల్సు అంటున్నాడు "అదంతా సీత చూసిన చూపు సుమా" అని. ★

అకాలనెఱి, బట్టను ఆపుటకు
కాశ్మీర్-కుసుమం
మీ ఇష్టమైన నూనెలో నానవంది
యునైటెడ్ కెమిస్ట్సర్స్, బందరు వీధి, మదరాసు-1. విజయవాడ.
చర్మ ఉపద్రవములకు, అపాయములకు
అత్యున్నతమైన సుగంధ ములాము
సొంతలకేన
గజ్జి, పుండ్లు, కాటులు మొటిమలు